

III

(Ettevalmistavad aktid)

EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE

INTERACTIO – EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEE TÄISKOGU 564. ISTUNGJÄRK,
20.10.2021–21.10.2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „2020. aasta uue tööstusstrateegia ajakohastamine: ehitame üles tugevama ühtse turu, et Euroopa saaks taastuda““

(COM(2021) 350 final)

(2022/C 105/10)

Raportöör: **Sandra PARTHIE**

Kaasraportöör: **Dirk BERGRATH**

Konsulteerimistaotlus	Euroopa Komisjon, 1.7.2021
Õiguslik alus	Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 304
Vastutav sektsioon	ühtse turu, tootmise ja tarbimise sektsioon
Vastuvõtmine sektsioonis	30.9.2021
Vastuvõtmine täiskogus	21.10.2021
Täiskogu istungjärk nr	564
Hääletuse tulemus	
(poolt/vastu/erapooletuid)	194/0/0

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Sidus tööstusstrateegia peaks keskendumise kahele mõõtmele: pandeemiast taastumisele ning ülesehitamisele ja vastupanuvõimele. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab heameelt üleskutse üle luua ühiselt rohelisele ja digitaalsele tulevikule ülemineku juhised ning rõhutab, et seda tuleb teha koostöös tööstuse, avaliku sektori asutuste, sotsiaalpartnerite ja muude sidusrühmadega. Tööstusstrateegia edukaks ja sidusaks rakendamiseks on komitee arvates esimene samm õige raamistiku kujundamine, keskendudes konkurentsivõimele ja innovatsioonile, mida tuleks käsitleda igas ökosüsteemis, seades selged eesmärgid ja sihid.

1.2. Sellega seoses nõuab komitee spetsiaalseid tulemuslikkuse põhinäitajaid, millega mõõdetaks mitte ainult ökosüsteemi konkurentsivõimet, vaid ka horisontaalseid küsimusi, ning rõhutab vajadust valitud näitajaid korrapäraselt hinnata ja jooksvalt kohandada või muuta.

1.3. Komitee tunneb heameelt Euroopa Komisjoni pühendumuse üle Euroopa tööstus- ja tootmisbaasi säilitamisele ja kasvatamisele ning rõhutab, et sotsiaalpartneritel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel on tööstuse tuleviku kujundamisel keskne roll ning need tuleb sellesse kaasata. Komitee kutsub samuti üles viima kliimanetraalsuse ja digipöörde saavutamiseks kavandatud meetmed kooskõlla sotsiaalse heaolu ja kestliku majanduskasvu eesmärgiga.

1.4. Komitee nõustub, et väärtusahelate vastupanuvõime on muutunud olulisemaks ning toetab komisjoni jõupingutusi tarneahelate kindlustamiseks ja ettevõtete vastupanuvõime tugevdamiseks, kuna see on ELi majanduse jaoks oluline, arvestades, et COVID-19 pandeemia on toonud esile ootamatud puudused, sh ühtsel turul.

1.5. Mõnes valdkonnas on pandeemia kahjuks aidanud suurendada lõhet jõukate ja vähem jõukate ELi liikmesriikide vahel. See ohustab veelgi sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust. Taasterahastu „Next Generation EU“ on enneolematu ELi vahend selle mõju leevendamiseks ning seda tuleb kasutada Euroopa liikmesriikide ja piirkondade vahel suurema ühtlustamiseni jõudmiseks, pidades silmas ka rohe- ja digipööret kestliku ja digitaalse Euroopa saavutamiseks.

1.6. Tööstusliidud on osutunud edukaks meetodiks suuremahuliste ja piiriüleste tööstusprojektide väljatöötamisel strateegilistes valdkondades. Need tööstusliidud koos üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektidega on taastumiseks ning Euroopa standardite ja võtmetehnoloogiate edendamiseks hädavajalikud, eelkõige valdkondades, kus turujõududest üksi ei piisa või turg on moonutatud.

1.7. Et sellised projektid oleksid edukad, tuleb komitee arvates neid rakendada tihedas dialoogis töötajate esindajate ja ametiühingutega ning ettevõtjate esindajate ja tööandjate liitudega, et võimalikult hästi kaasata nende oskusteave ja vähendada üleminekuga kaasnevat ebakindlust. Neile tuleb lisada mõjuhinnang süsinikuheite vähendamise protsesside mõju kohta väärtuse loomisele, tööhõivele ning vähese CO₂ heitega tööstustootmise ja ringmajanduse jaoks vajalikele oskustele.

1.8. Äärmiselt oluline on määrata kindlaks selged ja asjakohased meetmed Euroopa mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate⁽¹⁾ toetamiseks ning komitee kiidab heaks kavatsuse pakkuda igas suuruses ettevõtjatele kättesaadavat tuge innovatsiooniks ja digipöörde täielikuks omaksvõtmiseks. Samuti on vaja läbi vaadata poliitika, et lahendada ettevõtjate ees seisvad värbamisprobleemid ja meelitada ligi kvalifitseeritud tööjõudu, samuti tuleb tagada ettevõtjasõbralik keskkond ja investeeringud sotsiaalaristusse, töötajate oskustesse ja koolitusse, aga ka inimväärset töötingimused.

1.9. Puudused strateegilistes väärtusahelates ja ka oskustööliste puudus õhnestavad Euroopa tööstuste võimet pandeemiast kiiresti taastuda. On väga oluline, et liikmesriigid ja EL tegutseksid strateegiliste sõltuvuste kõrvaldamisel otsustavalt,⁽²⁾ sealhulgas taasindustrialiseerimise, ringmajanduse, kaubanduspoliitika ja oskustega seotud meetmete kaudu. Üldiselt on ettevõtjatel kõige paremad võimalused oma tarneahelaid üle vaadata ja korrigeerida ning neid tuleks selles toetada.

1.10. Investorite ligimeelitamiseks ja oma majandustegevuse toetamiseks peab EL jääma avatuks, õiglaseks ja väärtuspõhiseks. Sellegipoolest toetab komitee avatud ja õiglast ühtset turgu, kus Euroopa ettevõtjad saavad konkureerida välisurgudel, ning kutsub seetõttu komisjoni ja liikmesriike üles tagama investeeringud digitaalsetesse lahendustesse, mis toovad Euroopa majandusele lisaväärtust. Majanduse digiüleminekut tuleks edendada kaasaval viisil, vältides igasugust digitaalset diskrimineerimist.

1.11. Komitee arvates tuleks komisjoni väljakuulutatud meetmete kogumit välistoetustest tuleneva kõlvatu konkurentsi vastu võitlemiseks kasutada ka Euroopa taasindustrialiseerimise ja selle tööstuslike väärtusahelate toetamise vahendina. Komitee toetab ka Euroopa tootmisahelate kaardistamist, mille puhul tööstus on sellel ülesehitamisel esirinnas, ning nõuab Euroopa standardite paremat edendamist ülemaailmsel tasandil.

2. Euroopa Komisjoni teatis

2.1. Teatis kujutab endast Euroopa uue tööstusstrateegia ajakohastatud versiooni, mis avaldati 10. märtsil 2020. Ajakohastamise eesmärk oli kajastada pandeemiakriisi tegelikku mõju Euroopa majandusele ja tööstusele, kirjeldada kriisist saadud õppetunde ja seada poliitilised prioriteedid kolme põhisuuna raames:

— ühtse turu vastupanuvõime tugevdamine;

— Euroopa strateegiliste sõltuvuste kõrvaldamine;

⁽¹⁾ Inglise keeles MSMEs.

⁽²⁾ Komitee soovib juhtida tähelepanu sellele, et loogiliselt võttes peaks rääkima strateegilistest „sõltumatustest“, mitte „sõltuvustest“, kuid järgib ühtsuse huvides jätkuvalt komisjoni terminoloogiat.

— ELi tööstuse rohe- ja digipöörde kiirendamine.

2.2. Ajakohastatud versioonis hinnatakse ka ühtse turu vastupidavust ja toimimist, hinnatakse iga tööstusökosüsteemi vajadusi, tuvastatakse strateegilised sõltuvused peamistes haavatavates ökosüsteemides ja tehakse ettepanek tulemuslikkuse põhinäitajate kohta, mille kaudu jälgida strateegia rakendamist. See hõlmab VKEde mõõdet koos kohandatud rahalise toetuse ja meetmetega, mis võimaldavad VKEde ja idufirmadel tulla kaasa rohe- ja digipöördega.

3. Üldised märkused

3.1. Komitee väljendab heameelt tööstusstrateegia ajakohastamise üle. Strateegia on vaja läbi vaadata, kuna COVID-19 kriis on pannud tugeva surve alla nii Euroopa majanduse ja tööstuse väärtusahelad, mikro-, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad kui ka kodanikud – eelkõige noored, töö kaotanud inimesed, madala sissetulekuga töötajad, haavatavad rühmad, nagu puuetega inimesed ja naised. Tarneahelates on ilmnenu veelgi nõrku kohti, sõltuvusi ja lünki, mida tuleb tõendus põhised hinnata, et nendega tulemuslikult tegeleda. Komitee tunneb heameelt komisjoni pühendumuse üle oma tööstus- ja tootmisbaasi säilitamisele ja kasvatamisele ning rõhutab, et sotsiaalpartneritel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel on tööstuse tuleviku kujundamisel keskne roll ning nad tuleb sellesse kaasata. Eelkõige rõhutab komitee sotsiaaldialoogi, sotsiaalpartnerite, kollektiivläbirääkimiste ja töötajate osaluse ning kodanikuühiskonna kaasamise olulisust konkurentsivõimelise tööstuspoliitika saavutamisel.

3.2. Hoolimata sellest – kuna COVID-19-eelsed probleemid ei ole kuhugi kadunud – on asjakohane tagada kooskõla 2020. aasta Euroopa tööstusstrateegias kavandatud meetmetega. Taastumine võtab aega ning selle käigus on vaja jätkuvat tuge Euroopa tööstusele, ettevõtetele ja töötajatele. Kaksikülemineku väljakutsed – kliimamuutustega tegelemine ja digiülemineku edendamine – nõuavad ettevõtetele ja ametiasutustele jõupingutusi ning neil peab olema keskne osa Euroopa kaasaegses tööstusstrateegias. Komitee rõhutab, et kavandatud kliimanetraalsuse ja digipöörde meetmed peavad ühtima sotsiaalse heaolu ja kestliku majanduskasvu eesmärgiga, et saavutada õiglane üleminek, milles kedagi ei jäeta kõrvale. COVID-19 kriisist taastumisele keskendumise kõrval on esmase tähtsusega käsitleda pikaajalisest perspektiivist nii rohe- ja digipöõret kui ka tootlikkust ja konkurentsivõimet üldiselt.

3.3. Komitee nõustub, et väärtusahelate vastupanuvõime on muutunud olulisemaks ning toetab komisjoni jõupingutusi tarneahelate kindlustamiseks ja ettevõtete vastupanuvõime tugevdamiseks, kuna see on ELi majanduse jaoks oluline ning COVID-19 pandeemia on toonud esile ootamatud puudused, sh ühtsel turul. Tugev horisontaalne tööstuspoliitika peaks toetama Euroopa tööstusbaasi ilma meelevaldse sekkumiseta turutulemustesse. Komitee juhib tähelepanu innovatsiooni tähtsusele. Asjakohase varustuskindluse taseme leidmine ja suutlikkuse suurendamine häiretega toimetulekuks peaksid olema poliitilises, kuid eelkõige ettevõtete päevakorras.

3.4. Oskused on rohe- ja digipöörde toetamisel ja taastumisele kaasaaitamisel üliolulised. ELil on geopoliitiline mõju ainult siis, kui tal on väga konkurentsivõimeline tööstusbaas, tugevad ettevõtted ja kõrgelt kvalifitseeritud töötajad, ELi pinnal asuvad tootmisrajatised ning kui kehtestatud on selged ja õiglased siseturu reeglid. Komitee toetab oskuste pakti algatust, mis on mõeldud täiskasvanud töötajate täiend- ja ümberõppeks. Pakti raames võetavad meetmed, nagu oskuste partnerluste arendamine kõigis ökosüsteemides, sh avaliku ja erasektori partnerlused, saab kõige paremini välja arendada valdkondlikul tasandil, kaasates seejuures valdkondlikke sotsiaalpartnereid ja asjaomaseid kodanikuühiskonna organisatsioone. Samuti on oluline, et riikide oskustealased algatused innustaksid tööandjaid koolitusvõimalusi pakkuma. Selles osas on territoriaalne mõõde äärmiselt oluline; tööturule tuleks nõuetekohaselt hinnata eesmärgiga luua uusi töökohti kõikides piirkondades. Komitee jälgib täiendavalt neid aspekte ning kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kaasama sotsiaalpartnerid ja kodanikuühiskonna taaste- ja vastupidavusrahastu kavade jälgimisse ja rakendamisse. Need peavad olema kooskõlas Euroopa rohelise kokkuleppe ja tööstusstrateegiaga. Euroopa vajab kõrgelt kvalifitseeritud tööjõudu, mis on kohanenud muutustega, millega majandus silmitsi seisab. Edu saavutamine täiend- ja ümberõppes ei ole kerge⁽³⁾.

⁽³⁾ ELT C 374, 16.9.2021, lk 16.

3.5. Komitee väljendab heameelt strateegia raames läbi viidud põhjaliku analüüsi üle COVID-19 pandeemia mõju kohta. Kavandatud pideva seire ja vaatluse meetmed ning vahendid, nagu ühtse turu aastaaruanne või kriitilise tähtsusega toorainete seire, võivad luua väga kasulikke andmekogumeid Euroopa tööstuse tugevuse hindamiseks ja horisontaalse tööstuspoliitika kujundamiseks, mis asetab Euroopa taas maailmas juhtpositsioonile.

3.6. Kuid strateegiate või plaanide kogum – nt Euroopa rohelise kokkuleppe või taasterahastu „NextGenerationEU“ kohta – ei ole piisav, kui neid ei rakendata piisavalt. Komitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama Euroopa eri taastekavade viimine omavahel kooskõlla, tagades ka vajaliku õigusraamistiku ja stiimulid, et tööstussektoril, selle ettevõtetal ja töötajatel oleks võimalik teha üleminek kestlikku ja digitaalsesse tulevikku.

3.7. Kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste sambaga peaks kõnealune märkimisväärne avaliku sektori vahendite kasutamine olema suunatud sotsiaalse kestlikkuse ja solidaarsuse põhimõttele. See peaks olema ajakohastatud strateegia rakendamise juhtpõhimõte. Arvestades probleemide ulatust, ei ole praegu õiglase ülemineku fondi kaudu kättesaadavaks tehtud ressursid piisavad, et luua mõjutatud piirkondadele ja töötajatele struktuursete muutuste protsessis piisavad väljavaated. Õiglane üleminek saab tööstussektoris olla edukas ainult siis, kui see toimub kooskõlastatud viisil. Komitee arvates tuleks avalikke investeeringuid teha selliste laiade ja avatud teadusprogrammide kaudu nagu programm „Euroopa horisont“, et vältida turgudele lähemal asuvate tegevuste subsideerimist.

3.8. Tööstus- ja kaubanduspoliitika on omavahel seotud ning need peavad teineteist vastastikku tugevdama ja turumoonutustega tegelema. Vastupanuvõime saavutamise eeltingimus on tagada, et EL on jätkuvalt avatud kaubandusele ja investeerimisele. Kaubandus võib aidata tarneahelaid mitmekesistada ja võimaldada ELil takistusteta juurdepääsu sisendite, mis on meie innovatsioonivõime ja tootmise suurendamise jaoks kriitilise tähtsusega (*). ELi kaubanduspoliitika võib aidata tugevdada meie ülemaailmset konkurentsivõimet, muu hulgas suurendades kaubanduspartnerite kliimaeesmärke, nt keskkonnakaupade ja -teenuste kaubanduse liberaliseerimise abil. Komitee rõhutab asjaolu, et kõik ELi poliitikavaldkonnad peaksid edendama kestlikku arengut nii Euroopa kui ka rahvusvahelisel tasandil ning tagama eelkõige selle, et majandusareng käib käsikäes sotsiaalse õigluse, inimõiguste austamise, kõrgete tööstandardite ja kõrgete keskkonnastandarditega. Investorite ligimeelitamiseks ja oma majandustegevuse toetamiseks peab EL jääma avatuks, õiglaseks ja väärtuspõhiseks.

3.9. Ühtne turg on Euroopa suurim vara ja selle edu on ülemineku võimaldamise võti. Komisjon peaks jätkuvalt keskenduma eeskirjade rakendamisele ja jõustamisele ning sellele, et eemaldada juba enne kriisi ühtsel turul esinenud tõkked.

3.10. Mõnes valdkonnas on pandeemia suurendanud lõhet jõukate ja vähem jõukate ELi liikmesriikide vahel. See ohustab veelgi sotsiaalset ja majanduslikku ühtekuuluvust. Taasterahastu „Next Generation EU“ on enneolematu vahend selle mõju leevendamiseks, kuid komitee väljendab kahetsust selle üle, et tööstusstrateegia ajakohastatud versioonist puudub nii piirkondlik kui ka ääre poolsuse või geograafilise asukoha element. Ainuüksi ökosüsteemipõhine käsitlus ei paranda olukorda ega vähenda lahknevusi. Strateegia üks peamisi eesmärke peaks olema vähendada erinevusi liikmesriikide ja piirkondade vahel ja püüda saavutada nende vahel paremat ühtlustamist.

4. Tööstussuundumuste, väärtusahelate ja konkurentsivõime jälgimine

4.1. Tootmine on innovatsiooni mootor, väärtusahelate, sealhulgas teenuste keskpunkt ning kõrge tootlikkuse ja kõrge sissetulekuga töökohtade kodu. Töötleva tööstuse tuleviku kindlustamine, tööstustootmise tugevdamine ning soodustava ettevõtlus- ja regulatiivse keskkonna loomine peaksid olema vastupanuvõimelise ja kaasaegse, töökohti säilitava ja loova Euroopa majandus- ja tööstuspoliitika nurgakivid.

4.2. Puudused strateegilistes väärtusahelates ja ka oskustöölise puudus õhnestavad Euroopa riikide tööstuse võimet pandeemiast kiiresti taastuda. Liikmesriigid ja EL peavad tegelema strateegiliste sõltuvuste kõrvaldamisega, sealhulgas meelitades ELi territooriumile strateegilist tootmist, aga ka ringmajanduse ja kaubanduspoliitiliste meetmete abil. Üldiselt on just ettevõtjatel kõige paremad võimalused oma tarneahelaid üle vaadata ja korrigeerida. Komitee arvates tuleks meetmete kogumit, mille abil komisjon kavatseb võidelda välistoetustest tuleneva kõlvatu konkurentsi vastu, kasutada ka Euroopa taasindustrialiseerimise ja selle tööstuslike väärtusahelate toetamise vahendina. Euroopa strateegilise suutlikkuse suurendamine uute tööstusliitude kaudu, mida muidu ei moodustataks, võib luua töökohti ja majanduskasvu, kujundades ümber teatavad strateegilised tootmisrajatised.

(*) Vt ELT C 429, 11.12.2020, lk 197, ja ELT C 364, 28.10.2020, lk 53.

4.3. Euroopa tootmisektor seisab silmitsi USA ja Hiina kasvava konkurentsiga. Euroopa konkureerib investeeringute pärast, mida saab teha mitmel pool maailmas. Soodsad investeerimistingimused on Euroopa edasise õitsengu olulised eeldused. Kodumaised, Euroopa ja rahvusvahelised investorid peavad leidma atraktiivsed tingimused, et säilitada ja suurendada kapitali, mis hõlbustab tulevast kasvu. Olemasolevad ettevõtted peavad vastama arengutingimustele, samas kui ettevõtete asutajad peavad olema veendunud, et nende äriprojektid võivad Euroopas edukalt kasvada. Komitee soovib tööstusstrateegias tugevdada horisontaalset käsitlust, mida täiendaksid vertikaalsed käsitlused.

4.4. Maksustamine võib olla väga tähtis vajalike stiimulite pakkumisel, kuid mitte siis, kui liikmesriigid ikka veel omavahel konkureerivad kahjulikul ja ebaõiglasel viisil, võimaldades seetõttu mõnedel suurtel ettevõtetel hoiduda maksmast oma õiglast maksuosa. Komitee toetab seadusandliku ettepaneku BEFIT („Äritegevus Euroopas: tulumaksuga maksustamise raamistik“) ettevalmistusi ja hindab kõrgelt OECD hiljutisi kokkuleppeid ettevõtete maksustamise vallas.

4.5. Ühtse turu aastaaruanne määratleb tulemuslikkuse põhinäitajate kogumi, mille abil analüüsida majanduse arengut ja jälgida Euroopa tööstuse prioriteetidena määratletud eri valdkondades saavutatud edusamme. Komitee toetab tulemuslikkuse põhinäitajaid kui seiremeetet ja kiidab heaks eesmärgi pakkuda ülevaadet ELi tulemuslikkusest, võrreldes liitu rahvusvaheliste partneritega ja analüüsides tööstusökosüsteemide eripära. Komitee kutsub komisjoni üles koostama iga-aastase hinnangu, milles kirjeldatakse üksikasjalikult, kuidas tulemuslikkuse põhinäitajate abil on kavandatud eesmärgid saavutatud, ja vajaduse korral kehtestama parandusmeetmeid. Komitee leiab samuti, et kui tulemuslikkuse põhinäitajad on tööstusstrateegia rakendamise peamine vahend, on vaja mõõdetavaid eesmärgi, selget ajakava ja juhtimist.

4.6. Komitee arvates on vaja näitajaid, mis ei moodustaks lihtsalt veel üht andmekogumit, vaid kujutavad endast ELi konkurentsivõime jaoks olulist teavet. Kavandatud tulemuslikkuse põhinäitajate puhul jäetakse tähelepanuta olulised näitajad, nagu tööjõu vanuse, soo või oskuste profiili erinevate ökosüsteemide seas. Need aspektid on üliloolised eelseisva muutuse etteaimamiseks ning kitsaskohtade ja takistuste vältimiseks, muutes samal ajal Euroopa tööstust. Kuid need on olulise tähtsusega ka kaasava taastumise jaoks, sest kriis on kõige raskemini tabanud noori, naisi ja ebakindlates töösuhetes olevaid töötajaid. Komitee soovib täiendada kavandatud tulemuslikkuse põhinäitajaid tööstusstrateegia ja selle 14 ökosüsteemi sotsiaalset tulemuslikkust mõõtvate näitajatega, et tagada head töö- ja tootmistingimused ning kvaliteetsed töökohad. See nõuab spetsiaalsete näitajate kehtestamist, millega mõõdetaks lisaks ökosüsteemidele ka horisontaalseid probleeme, ning vajaduse korral võimalust neid aja jooksul kohandada, muuta või edasi arendada. Tulemuslikkuse põhinäitajates tuleks näiteks võtta arvesse tarbijate eelistusi ja eriti üleminekut kestlikele toodetele.

5. Ühtse turu vastupanuvõime tugevdamine

5.1. Komitee väljendab heameelt sell üle, et ajakohastamise keskmis on ühtne turg. Tugev koduturg on eeltingimus Euroopa ettevõtete asutamiseks, arendamiseks ja edukalt jätkamiseks. Komitee tuletab meelde, et eesmärk on tagada kõrged töö-, sotsiaal- ja keskkonnastandardid ning tarneahelate ja väärtust loovate võrgustike tõrgeteta toimimine Euroopas. Sotsiaalne ühtekuuluvus, taskukohased tervishoiusüsteemid, tõhusad avalikud teenused, hea taristu, edukad haridussüsteemid ja hästi toimivad töösuhted on olulised tingimused investeeringute ligimeelitamiseks ja heaolu loomiseks.

5.2. Komitee toetab komisjoni ettepanekut ühtse turu erakorraliste meetmete paketi loomiseks, et tagada suurem läbipaistvus ja kooskõlastatus. Samuti toetab komitee tööstusökosüsteemide üksikasjalikku analüüsi, mida tuleb täiendada sektoripõhiste analüüside ja tegevuskavadega, tuues välja mitte ainult vastastikused sõltuvused ja seosed, vaid ka lüngad paljudes ELi sektorites, sealhulgas tööturu arengu ja vastavate oskuste vajaduste hindamises. Samuti peaks olema võimalus kontrollida, kuidas ökosüsteemide (?) määratletakse ja kasutatakse, aga ka milliseid sektoreid uuritakse, et meede ei muutuks liiga valikuliseks.

5.3. Komitee väljendab heameelt Euroopa mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate rolli tunnustamise üle ning avaldab toetust kavatsusele aidata neil kasvada ja meelitada ligi kvalifitseeritud tööjõudu. See eeldab ettevõtjasõbralikku keskkonda ja investeeringuid töötajate oskustesse ja koolitusse, kuid samuti inimväärseid töötingimusi ja head

(?) Mõiste „ökosüsteemid“ kasutamine viitab ekslikult jätkusuutlikule tasakaalule. Termiini „ökosüsteemid“ ei kasutata komisjoni teatistes järjekindlalt. Euroopa roheline kokkuleppe teatistes (2019. aasta detsember) kasutatakse mõistet „ökosüsteem“ looduslike süsteemide, mitte inimeste loodud süsteemide puhul. Ajakohastatud tööstusstrateegia teatistes kasutatakse seda mõistet ainult tööstussüsteemide puhul.

sotsiaaltaristut. Komitee hindab komisjoni erilist tähelepanu hilinevad maksmisele. Hilinevad maksmise probleemiga tegelemine on eriti oluline VKEde jaoks. Vaidluste kohtuvälise lahendamise süsteemid, milles vaidlused saavad olla konfidentsiaalsed, võivad olla oluline samm selles suunas.

5.4. Tööstusliidud on osutunud edukaks meetodiks suuremahuliste ja piiriüleste tööstusprojektide väljatöötamisel strateegilistes valdkondades. Need tööstusliidud koos üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektidega on taastumiseks ning Euroopa standardite ja võtmetehnoloogiate edendamiseks hädavajalikud, eelkõige valdkondades, kus turujõududest üksi ei piisa või turg on moonutatud.

5.5. Komitee nõuab riigiabi eeskirjade reformimist. Praegune lahendus ei ole enam eesmärgi täitmiseks sobiv. Meil on vaja halduskoormust vähendada, otsuste langetamist kiirendavat ja vastavausklause lihtsustavat süsteemi. Riigiabi eeskirjad võivad kas toetada või takistada üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte, mis on avaliku ja erasektori investeeringute ergutamisel olulise tähtsusega.

5.6. Komitee avaldab kahetsust, et teatistes ei tunnustata sotsiaalsete ettevõtete pandeemiaaegset olulist rolli ning nende olulisust toimetulekuvõimelise ja edasiliikuva Euroopa ülesehitamisel. Selles osas viitab komitee tulevasele sotsiaalmajanduse edendamise tegevuskavale.

5.7. Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon on Euroopa tööstuse tuleviku jaoks väga olulised. Komitee väljendab kahetsust, et teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni tehtavate investeeringute eesmärki 3 % SKPst ei ole veel kaugeltki täidetud. Kuigi mõned liikmesriigid selle taseme saavutavad, on teistes liikmesriikides see näitaja alla 1 %. Need erinevused pärssivad ELi kui terviku globaalset võimekust, jättes liidu USA, Jaapani ja Hiina selja taha.

5.8. Ühtse turu vastupidavuse tugevdamine nõuab turu integratsiooni edendamist. Selleks tuleks nii Euroopa kui ka rahvusvahelisel tasandil arvestada eelarvemõõtmise ja integratsiooni ning ebaausa maksukonkurentsi vältimise meetmetega. Jättes tööstuspoliitika kõrvale, tuleb konkurentsieeskirju kohandada ka vastavalt uuele olukorrale, millega me praegu silmitsi seisame.

6. Sõltuvuste kõrvaldamine: avatud strateegiline autonoomia praktikas

6.1. Investorite ligimeelitamiseks ja oma majandustegevuse toetamiseks peab EL jääma avatuks, õiglaseks ja väärtuspõhiseks. ELi geopoliitiline jõud on seotud konkurentsivõimelise tööstusbaasiga, kus on tugevad ettevõtted ja kõrgelt kvalifitseeritud töötajad, tootmisrajatised ELis ning selged ja õiglased siseturu reeglid, mis võivad olla eeskujuks rahvusvahelisel tasandil⁽⁶⁾. Siiski on oluline, et ELis ausa konkurentsi säilitamiseks kasutataks kaubanduse kaitsevahendeid ettevaatlikult.

6.2. Komitee on veendunud, et autonoomia keskenduv poliitika ei ole eesmärgi täitmiseks sobiv. Selle asemel tuleb ELi kaubanduspoliitika tunnistada tõsiasjaks, et avatus on vastupanuvõime saavutamise oluline koostisosa. Oluline on leida õige tasakaal avatuse ja kavandatava õigusliku meetme vahel, et tegeleda välisriikide subsidiumide võimaliku ühtset turgu moonutava mõjuga nii ettevõtete kui ka töötajate jaoks. Komitee toetab avatud ja õiglast ühtset turgu ja võrdseid tingimusi, kus Euroopa ettevõtjad saavad konkureerida välisriikidega.

6.3. Teisest küljest tuleks vältida uue terminoloogia kasutuselevõttu, näiteks „konkurentsivõimeline kestlikkus“, ilma seejuures täiendavaid selgitusi andmata. Ettevõtteid ootab majanduse taastumise etapis ees keeruline aeg ning nad vajavad hõlpsasti läbiräägitavat õigusraamistikku.

6.4. Tööstusliitude moodustamine ja toetamine on praegu patareide ja akude ning vesiniku näitel osutunud edukaks. Komitee leiab, et see on väga hea vahend ja toetab uute liitude käivitamist valitud sektorites, nt protsessorite ja pooljuhtide tehnoloogiad, tööstusandmed, serva- ja pilvetehnoloogia, kanderaketid ja heitevaba lennundus. Komitee nõuab siiski, et liidud tuleks luua läbipaistval ja kaasaval viisil, pöörates erilist tähelepanu mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjatele.

⁽⁶⁾ Vt ELT C 364, 28.10.2020, lk 108.

7. Rohe- ja digipöörde kiirendamine

7.1. Nii nagu Euroopa rohelises kokkuleppes on tunnustatud, on digipöördel oluline roll kõigis ökosüsteemides. Investeeringuid tuleb seega suurendada kogu ELis, et edendada selliste uute IKT-sektorite arengut nagu andmepõhine majandus, asjade internet, pilvandmetöötlus, robotika, tehisintellekt ja kõrgtehnoloogiline tootmine ning Euroopas väljatöötatud tööstusstandardite kasutamist. Komitee kutsub komisjoni ja liikmesriike üles tagama investeeringud digitaalsetesse lahendustesse, mis toovad Euroopa majandusele lisaväärtust.

7.2. Kõrgeima tähtsusega prioriteet on Euroopa saamine konkurentsivõimeliseks digivaldkonnas. Strateegias märgitakse õigustatult vajadust, et kaasseadusandjad võtaksid kiiresti vastu digiteenuste õigusakti ja digiturgude õigusakti, samuti harmoneeritud standardite hädavajalikkust kaupade ühtse turu tugevdamisel ja Euroopa globaalse juhtpositsiooni võimaldamisel tehnoloogiavaldkonnas, sh digipöörde kasutamisel suurema energiatõhususe saavutamiseks. Hästi toimival Euroopa standardimissüsteemil on rohe- ja digipöörde eesmärkide saavutamisel ning ELi tööstuste konkurentsivõime ja vastupanuvõime suurendamisel võtmeroll. Komitee kutsub komisjoni üles suurendama jõupingutusi juhtpositsiooni saavutamiseks standardite kehtestamise kaudu ja standardite kehtestamisel, edendades ja arendades koos ettevõtetega olemasolevaid Euroopa tööstusstandardeid. Seetõttu kiidab komitee heaks komisjoni tervikliku lähenemisviisi, võttes arvesse ka teenindussektori tähtsust hästi toimiva ühtse turu ning rohe- ja digipöörde jaoks.

7.3. Väga oluline on tagada, et Euroopa tööjõul oleksid selle industrialiseerimise uue etapi jaoks vajalikud digitaalsed oskused. Digiajastule on võimalik vastu minna üksnes oskusliku ja hea ettevalmistuse saanud tööjõuga. Oskused on oluline innovatsiooni ja lisaväärtuse loomise katalüsaator. Töölase konkurentsivõime suurendamiseks on vaja kõikehõlmavaid tööturustrateegiaid, kuhu on kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad (sotsiaalpartnerid, tööturuasutused, kodanikuühiskonna organisatsioonid, koolitusteenuse osutajad). Digitaalsed oskused ja pädevused tuleb integreerida hariduse, koolituse ja valdkondlike sotsiaalpartnerite kõikidesse tasanditesse. Kohalikud ettevõtjad peaksid olema kaasatud haridus- ja kutseõppesüsteemide juhtimisse, kuna neil on laialdased teadmised ettevõtete süsteemidest ja kohaliku turu vajadustest. Majanduse digiüleminekut tuleks edendada kaasaval viisil, vältides igasugust digitaalset diskrimineerimist, eriti eakate, puuetega inimeste ning maapiirkondades ja kaugemates piirkondades elavate inimeste suhtes.

7.4. Komitee rõhutab, et tugev Euroopa tootmisektor, mis põhineb vähese heitega või nullheitega tehnoloogial ja energiatõhususel, on majanduse heaolu ja kliima jaoks parim. Tootmisvõimsuse vähendamine ning riskimine kasvuhooonegaaside heite ülekandumise ja investeeringute lekkega madalamate heitenormidega riikidesse oleks fundamentaalne läbikukkumine. Taskukohaste vähese või nullheitega ning ka energiatõhusate tehnoloogiate väljatöötamine ja nende toomine maailmaturgudele on ülemaailmse heite vähendamise kõige olulisem hoob. Euroopa ülesanne on näidata, et heite vähendamine suures mahus on võimalik majanduslikku jõukust ohustamata.

7.5. Ringmajandus⁽⁷⁾ ja teiseste tooraineturgude loomine on väga oluline. Jäätmekäitluspoliitika, ringlusse võetud materjalide kohustuslik sisaldus pakendites ja muudes toodetes on väga olulised, et käivitada investeeringud ringlussevõtuahelatesse.

7.6. Rohelise kokkuleppe rahastamiseks vajaliku investeeringutaseme saavutamiseks tuleks plaani võtta ka vähese CO₂ heitega toodetesse ja protsessidesse investeerimist käsitlevate riigiabi eeskirjade läbivaatamine. Lisaks peaksid äsja loodud innovatsioonifond ja moderniseerimisfond ning ELi heitkogustega kauplemise süsteemi kaudu saadav tulu ja kavandatud CO₂ heite hinnavahelepingud tagama lisavahendid, et toetada kliima- ja energiaalaseid projekte ja aidata tulla toime sotsiaalse mõjuga, mis kaasneb üleminekuga, kus kedagi ei jäeta kõrvale. Samuti tuleks tööstusstrateegiasse lisada seos Euroopa rohelise kokkuleppe ja ELi tegevuskavaga „Õhu, vee ja pinnase nullsaaste suunas“.

7.7. Komitee toetab seisukohta, mis on ajakohastatud tööstusstrateegias võetud piiril kohaldatava süsinikdioksiidi kohandusmehhanismi kohta. Komitee soovib rõhutada, et valitud sektorite jaoks kehtestatud piiril kohaldatav süsinikdioksiidi kohandusmehhanism peab olema täielikult kooskõlas WTO eeskirjadega, et vältida kaubanduspartnerite vastumeetmeid. CO₂-neutraalsuse taotlemisel peaks tulevaste mitmepoolsete läbirääkimiste prioriteetne eesmärk olema kehtestada rahvusvahelisel tasemel sarnane CO₂ hinnatase.

(7) Vt ELT C 364, 28.10.2020, lk 94, ja ELT C 14, 15.1.2020, lk 29.

7.8. Lühikeses ja keskpikas perspektiivis on andmeanalüüsil väga suur roll. EL vajab täiustatud andmeanalüüsiprogramme, mille abil saaks hinnata Euroopa konkurentsivõimet võrreldes meie üleilmsete konkurentidega. Seega tervitab komitee jõupingutusi tööstusliitude loomiseks tööstusandmete ning serva- ja pilvetechnoloogia valdkonnas.

Brüssel, 21. oktoober 2021

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president
Christa SCHWENG

NB! Käesoleva dokumendi lisa (tööstuse muutuste nõuandekomisjoni täiendav arvamus – CCMI/185 – „Uue tööstusstrateegia ajakohastamine – mõju tervishoiu tööstuslikule ökosüsteemile“ – EESC-2021-02562-00-00-AS-TRA) on esitatud järgmistel lehekülgedel.

LISA

Tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI) arvamus teemal**„Uue tööstusstrateegia ajakohastamine – mõju tervishoiu tööstuslikule ökosüsteemile“****(arvamust INT/935 täiendav arvamus)**Raportöör: **Anastasis YIAPANIS**Kaasraportöör: **Antonello PEZZINI**

Täiskogu otsus	26.4.2021
Õiguslik alus	kodukorra artikli 37 lõige 2 (täiendav arvamus)
Vastutav tööorgan	tööstuse muutuste nõuandekomisjon (CCMI)
Vastuvõtmine tööstuse muutuste nõuandekomisjonis	29.9.2021

1. Järeldused ja soovitused

1.1. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on kindlalt veendunud, et tervishoid on uues rahvusvahelises geopiitilises kontekstis kesksel kohal ning et väga tähtis on toetada tugevat ja kooskõlastatud Euroopa tervishoiu ökosüsteemi, et anda panus ELi tööstuse strateegilisse autonoomiasse, tehnoloogilisse suveräänsusesse ja ELi kodanike paremasse elukvaliteeti, tuginedes terviklikule lähenemisviisile ja selgelt kehtestatud tegevuskavadele ning mõõdetavatele ja läbipaistvatele tulemusnäitajatele.

1.2. Vaja on alt-üles kaardistamist ja analüüsi koos liikmesriikide ja tervishoiusektori sidusrühmadega, et hinnata kindlaks määratud sõltuvuste täpset olemust, sealhulgas riske, mida need tekitavad tööstuslike ökosüsteemide vastupanuvõimele ja toimimisele, ning tegeleda strateegiliste materjalide nappuse ja nendega seotud haavatavusega.

1.3. Komitee peab vajalikuks töötada välja meetmed, et luua tugevam, õiglasem, tõhusam ja juurdepääsetavam tervishoiu ökosüsteem, mida täiendab tõhus valitsemistava, asjakohane tarneallikate mitmekesisustamine ning koostalitlev ja ühendatud digitaalne tervishoiustruktuur. EL peab leidma sobivad ajendid strateegilise tootmisvõimsuse tagasitoomiseks.

1.4. Euroopa sõltub teatavate toorainete tarnimisel teistest riikidest. Tervishoiusektor vajab tugevamaid ja mitmekesisemaid rahvusvahelisi tarneahelaid, et olla valmis tulevasteks kriisideks. Komitee väljendab heameelt väljakuulutatud ettepaneku üle luua ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutus.

1.5. Komitee rõhutab vajadust tõsta tempot, muu hulgas avaliku ja erasektori koostoime abil. Hädasti on tarvis liidu tasandil strateegilist analüüsi, mis aitaks edendada seadmete õiglast kättesaadavust ja juurdepääsu tervishoiu ökosüsteemile ning suuremat solidaarsust, õiglust ja mitmepoolset koostööd. Komitee nõuab, et sotsiaalne heaolu tuleb tagada kõigi ELi elanike lihtsa juurdepääsuga kvaliteetsetele ja tõhusatele ravimitele.

1.6. Võimalikku koostoiimet suurettevõtjate ja VKEde vahel ei kasutata täielikult ära, takistades oluliselt VKEde võimestamist ja tervishoiusektori saamist murranguliste avastuste inkubaatoriks. Investeeringutoetuste vahendid peavad olema tõhusalt kooskõlastatud ning hõlmama ennekõike tööstuslikele VKEdele mõeldud pakkumuskutseid.

1.7. Komitee nõuab rohkem selgust seoses terviseandmete jagamise, tehisintellekti kasutamise ja regulatiivsete tökete kõrvaldamisega ning kutsub üles toetama ELi ühist lähenemisviisi telemeditsiini teenuste kasutamisele. Komitee toetab kindlalt tervishoiu Euroopa andmeruumi kasutuselevõttu, austades täiel määral üksikisiku õigusi ja isikuandmete kaitset.

1.8. Tervishoiusektor saab aidata märkimisväärselt kaasa ELi kliimaneutraalsusele asjakohase jäätmekäitluspoliitika, uute ringmajanduse ärimudelite ja võimsama transporditaristu kaudu.

1.9. Teadus- ja arendustegevusse investeerimine on äärmiselt oluline tervishoiusektori konkurentsivõime ja kestlikkuse tagamiseks. Euroopa poliitika peab soodustama avaliku ja erasektori investeeringuid, et need hõlmaksid sotsiaalseid ja tervishoiuaspekte.

1.10. Komitee nõuab suuremat kaasamist regulatiivmenetlustesse, mis on seotud kaitsevahendite ja meditsiiniseadmete ühtlustatud kvaliteedi- ja ohutusstandardite arendamisega. Komitee nõuab, et standardiorganisatsioonidele antaks selged volitused tehnilise reguleerimise protsessis.

1.11. Euroopa rohelisest kokkuleppes tulenevate uute katsumustega toime tulemiseks on vaja Euroopa tervishoiutöötajatele mõeldud koolitus-, ümberõppe-, täiendusõppe- ja elukestva õppe programme. Ei tohi keskenduda ainult tervishoiutöötajatele, vaid tähelepanu tuleb pöörata ka teadlastele, õpetajatele, meediatöötajatele ja patsientidele endile. Seepärast nõuab komitee, et ELi tasandil teavitataks rohkem tarbijate/patsientide õigustest, kaasates täielikult sotsiaalpartnerid ja asjaomased kodanikuühiskonna organisatsioonid.

1.12. Komitee kutsub komisjoni üles jätkuvalt toetama koostööd ja dialoogi sidusrühmade vahel ravimitööstuse vastupanuvõime teemal, tuginedes olemasolevatele Euroopa ravimistrateegia kohastele struktuuridele, ning jätkama tervishoiu tööstusliku ökosüsteemi tugeva, kestliku ja digitaalse ümberkujundamise arendamist, nagu on sätestatud Euroopa tööstusstrateegias.

2. Taustteave ja sissejuhatus

2.1. COVID-19 pandeemia on tekitanud enneolematu kriisi kõigis ELi liikmesriikides, mis erinevalt teistest kriisidest on mõjutanud nii pakkumist kui ka nõudlust ning ühiskonda tervikuna. EL on võrreldes teiste maailma paikadega palju kannatanud ning surmajuhtumite arv miljoni elaniku kohta on suurem kui mujal⁽¹⁾. EL on reageerinud asjakohaselt, peaaegu koordineeritud viisil. Kui EL oleks olnud liiduna selleks šokiks paremini valmis, oleks olnud võimalik rohkem ära teha.

2.2. Ühtne turg on ELi projekti üks kõige silmapaistvamaid saavutusi. Siiski esineb veel tõkkeid, mis tulenevad ELi õigusaktide ühtlustamata kohaldamisest liikmesriikides. COVID-19 pandeemia on neid tõkkeid võimendanud, eriti on näha väärtusahelate hapruse ja jaotusprobleemide sagenemist. On saanud ilmseks, et EL sõltub meditsiiniseadmete puhul kolmandatest riikidest.

2.3. 2018. aastal pakkus tervishoiusektor enam kui seitse miljonit töökohta⁽²⁾. See on ühtse turu jaoks hädavajalik sektor, mis hõlmab 800 000 otsest töökohta ja millel on 109,4 miljardi euro suurune kaubandusbilansi ülejääk⁽³⁾. Ravimitootjad andsid 2019. aastal suurima panuse teadus- ja arendustegevuse investeeingutesse ning Euroopa elektromeditsiini turg on nüüdseks väärt 120 miljardit eurot. EL investeerib siiski meie kaubanduspartneritega võrreldes vähem, näiteks suunatakse 19,2 % ELi tööstuslikku teadus- ja arendustegevusse tehtud investeeingutest tervisevaldkonna innovatsiooni, USAs aga 26,4 %. Euroopa on üleilmse meditsiiniseadmete tööstuse suur keskus. ELi meditsiiniseadmete turg moodustab ühe kolmandiku maailmaturust, hõlmates umbes 32 000 ettevõtet ja 730 000 töötajat.

3. Üldised märkused

3.1. Tervishoid on üks tuleviku põhisuundumusi, eriti Euroopas, ja uues geopoliitilises kontekstis on väga tähtis toetada tervishoiu tööstuslikku ökosüsteemi, mis aitab kaasa ELi strateegilisele autonoomiale ja tehnoloogilisele suveräänsusele.

3.2. Komitee on seisukohal, et Euroopa komisjoni teatis seab tööstuse ja eriti tervishoiu Euroopa poliitika keskmesse, tunnistades selle võimet kutsuda esile märkimisväärsed muutusi, tõlgendada ühiskonna uusi vajadusi ja probleeme ning pakkuda uuenduslikke ja konkurentsivõimelisi lahendusi. Sellegipoolest nõuab komitee lähenemisviisi, mis on komisjoni omast terviklikum, kuna viimases keskendutakse peamiselt tööstusele. Poliitikakujundajatel on suur vastutus, kuna tervis on

(1) „EP study – Impacts of the COVID-19 pandemic on EU industries“ (Euroopa Parlamendi uuring – COVID-19 pandeemia mõju ELi tööstusharudele).

(2) Eurostat, tervishoiutöötajate statistika.

(3) Rahvusvaheline kaubavahetus kaubaliigi järgi.

inimeste jaoks üks elu põhialuseid ja kahtlemata kõige väärtuslikum vara. Komitee nõuab seega, et ELi tasandil teavitataks rohkem tarbijate/patsientide õigustest, sealhulgas ELi põhiõiguste hartas sätestatud põhiõigustest. EL vajab tugevat kooskõlastatud tervishoiusüsteemi.

3.3. Tervishoiu ökosüsteemi tööstuslik struktuur on ulatuslik konstruktsioon, mis sisaldab mõningaid suuri tegijaid ja paljusid VKEsid. Küll aga ei kasutata nende kahe rühma võimalikku koostoimet täielikult ära ja see takistab oluliselt VKEde võimestamist. See takistab tervishoiu ökosüsteemi täielikku toimimist ja uuenduslike avastuste inkubaatoriks saamist.

3.4. Tervishoiu tööstuslik ökosüsteem vajab tugevat siseturgu koos tugevate tootmis- ja tarnerajatistega. Komitee on varasemalt rõhutanud „eriti toimiva, õiglase ja tõhusa siseturu keskset rolli, kus ühelt poolt edendatakse ja tasustatakse tõelist meditsiinilist innovatsiooni, millel on tegelik lisaväärtus tervishoiule, ja teiselt poolt tugevdatakse konkurentsi õiglase ja taskukohase hinnaga ravimite kättesaadavuse nimel“⁽⁴⁾.

3.5. Paistab olevat vajalik uuendada ühtse turu integreerimist, tagades tõhusama juhtimise, eriti tervishoiu tööstussektoris:⁽⁵⁾ hästi toimiv ühtne turg ja konkurentsipoliitika võimaldavad tugevat äridünaamikat, millel võib olla keskne koht tarneallikate mitmekesistamisel ELi sees ja killustunud tervishoiustruktuuri vältimisel.

3.6. Nagu COVID-19 pandeemia on näidanud, parandavad riikideülene koostöö ja solidaarsus ELi reageerimissuutlikkust ja suurendavad ELi kui terviku vastupanuvõimet. Äärmiselt vajalik on strateegiline analüüs ELi tasandil, eriti kuna pandeemia on sügavamalt mõjutanud neid sektoreid ja väärtusahelaid, millel on piiriülesed vastastikused seosed.

3.7. Strateegilised sõltuvused mõjutavad ELi põhihüve. Need on eriti seotud ohutuse ja julgeoleku valdkondade ja eurooplaste tervise ja võimega pääseda juurde kaupadele, teenustele ja tehnoloogiale, mis on vajalikud ELi prioriteetide keskmes olevaks rohe- ja digipöördeks.

3.8. Komitee on soovitanud esitada „selge, konkreetne ja kõikehõlmav lühiajaline, keskpikk ja pikaajaline strateegia Euroopa tööstuse jaoks“ ja kutsunud komisjoni üles „esitama konkreetse tegevuskava koos selgete iga-aastaste eesmärkide ja järelevalvemenetlustega, mis hõlmavad tihedat koostööd kõigi asjaomaste sidusrühmadega“,⁽⁶⁾ rõhutades ühtlasi, et „[t]ööandjate, ettevõtjate ja erasektori kaasamine struktuurimuutuste edendamise on tööstuse ülemineku seisukohalt väga tähtis“⁽⁷⁾.

3.9. Uuenduslikku meditsiini- ja ravimitööstuse tõukejõuks on meditsiiniline areng. Üks oluline küsimus, mis tuleb kohe lahendada, on ravimite üle jõu käiv hind ja kättesaamatus. Sotsiaalne heaolu tuleb tagada kõigi ELi kodanike lihtsa juurdepääsuga kvaliteetsetele ja tõhusatele ravimitele. Ühendkuningriigi lahkumisel Euroopa Liidust on tõsised tagajärjed meditsiiniseadmete tootjatele.

3.10. COVID-19 pandeemia ajal ilmnes Euroopa sõltuvus teatavatest toorainetest, mida saadi vaid üksikutelt tootjatelt ja riikidelt. Lisaks sõltub ka sageli tervishoiu tööstuse süsteemiga seotud rohe- ja digitehnoloogia mitmesugustest haruldastest toorainetest, mida Euroopasse imporditakse, ning suur osa vajalikest haruldastest muldmetallidest tuleb ühelt tarnijalt – Hiinalt⁽⁸⁾. Rahvusvaheliste tarneahelate tugevdamine ja mitmekesistamine on ühtlasi tarvilik ka tervishoiutööstuse arenguks ja tagamaks, et EL oleks valmis seisma silmitsi tulevaste, COVID-19 pandeemia sarnaste kriisidega. Lõppeesmärk peaks olema haavatavuste kõrvaldamine ning stabiilse, prognoositava ja ressursitõhusa kauplemisskeskkonna loomine. Teretulnud on väljakuulutatud ettepanek luua ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutus.

3.11. Euroopa on olnud edukas oma avaliku ja erasektori partnerluste arendamise strateegias, mille eesmärk on hoogustada teadus- ja arendustegevust ravimitööstuses, kuid kaasatud summad on üks kümnendik sellest, mida kulutab USA biomeditsiini kõrgetasemeline teadus- ja arendustegevuse amet (BARDA).

⁽⁴⁾ Komitee arvamus ravimistrateegiakohta (ELT C 286, 16.7.2021, lk 53).

⁽⁵⁾ „Questions and Answers: EU4Health Programme 2021-2027“ (Küsimused ja vastused: programm „ELi tervise heaks“ 2021–2027).

⁽⁶⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa uus tööstusstrateegia““ (ELT C 364, 28.10.2020, lk 108).

⁽⁷⁾ Euroopa majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Tööstuse üleminek rohelisele ja digitaalsele Euroopa majandusele: regulatiivsed nõuded ning sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna roll“ (ELT C 56, 16.2.2021, lk 10).

⁽⁸⁾ Näiteks plaatina puhta vesiniku tootmiseks, ränimetall päikesepaneelide jaoks ja liitium elektrautodele.

3.12. Lähiaastatel tulenevad suurimad võimalused digitaalsest tervisetehnoloogiast. Meditsiinitooted, meditsiiniseadmed ja -protseduurid ning haiguste ennetamise, diagnoosimise ja ravimise meetmed on kõik ELi kodanike jaoks elutähtsad. Tulevane tehisintellekti määrus,⁽⁹⁾ seadusandlik ettepanek tervishoiu Euroopa andmeruumi kohta⁽¹⁰⁾ ja standardimine loovad rohkem selgust terviseandmete jagamise ja tehisintellekti kasutamisse, kõrvaldavad regulatiivseid tõkkeid ja toetavad ühtset ELi lähenemisviisi telemeditsiini teenuste kasutamisele. Andmehaldust käsitlev õigusakt⁽¹¹⁾ peaks suutma tagada terviseandmete jagamise, tagades ühtlasi isikuandmete kaitse ja teiste inimõiguste säilimise.

4. Konkreetsete märkused

4.1. Tervishoiusektori digiüleminek on tohutu võimalus. Kaksiküleminekule pühendumine võib liidule pakkuda keerukas ja pingelises rahvusvahelises keskkonnas rohkem konkurentsieeliseid. Just kõrgjõudlusega andmetöötlemisse ja tehisintellekti tehnoloogiasse investeerimisega saab EL arendada välja tipp tehnoloogiat, eriti prognoosimiseks mõeldud tehnoloogiat. Pandeemia on toonud esile viivitamatu vajaduse nutikate tervishoiuteenuste, näiteks teletervishoiu järele.

4.2. Lisaks saab tervishoiusektor aidata märkimisväärselt kaasa ELi kliimaneutraalsusele, vähendades väärtusahelates oma kasvuhoonegaaside heitkoguseid. Tugevdada tuleb jäätmeäitluspoliitikat, kuna sektor toodab suurel hulgal jäätmeid ravimijääkidest, kasutatud tehnoloogiast ja isiklikest seadmetest. Tuleb luua uued ringmajanduse ärimudelid ja suurendada transporditaristu suutlikkust ning kaasata kõiki liikmesriike ja sidusrühmi väärtusahelate süsinikuheite vähendamisse.

4.3. Inimeste tervis sõltub lõppkokkuvõttes ökosüsteemi toodetest ja teenustest (nt magevee, toidu ja kütuseallikate kättesaadavus), mis on inimeste hea tervise ja elatusvahendite tagamiseks hädavajalikud. Bioloogilise mitmekesisuse vähenemisel võib olla märkimisväärne otsene mõju inimeste tervisele, kui ökosüsteemi teenused ei vasta enam sotsiaalsetele vajadustele.

4.4. Traditsioonilisel meditsiinil on jätkuvalt tervishoius, eelkõige esmatasandi tervishoius, peamine roll. Ravimtaimede kasutamine on kogu maailma traditsioonilises ja alternatiivmeditsiinis kõige levinum ravimeetod. Paljud kogukonnad toetuvad lisaks toidule ka loodustoodetele, mis on kogutud ökosüsteemidest meditsiinilistel ja kultuurilistel eesmärkidel.

4.5. Muu hulgas tuleb kaaluda strateegiliste varude loomist ja ELi ettevõtete tagasitoomist, mis on osa ELi jagatud pädevusest. Tehnoloogia ja sellega kaasneva tootmisvõimsuse arenedes peab EL leidma sobivaid ajendeid strateegilise tootmisvõime tagasitoomiseks oma pinnale. Sellega seoses võib tähtis roll olla maksusoodustustel.

4.6. Vaja on alt üles suunatud kaardistamist ja analüüsi koos liikmesriikide ning tervishoiusektoriga, et oleks võimalik üksikasjalikumalt hinnata kindlaks määratud sõltuvuste täpset olemust, sealhulgas riske, mida need tekitavad ELi tööstuslike ökosüsteemide vastupanuvõimele ja toimimisele, ning samuti võimalikke väljavaateid nende sõltuvuste ning kaubandusvaidluste ja küberrünnete vähendamiseks tulevikus.

4.7. Teadus- ja arendustegevusse investeerimine on äärmiselt oluline tervishoiusektori konkurentsivõime ja kestlikkuse tagamiseks. Lisaks ELi rahaliste vahendite kasutamisele peab Euroopa poliitika võimalikult palju soodustama avaliku ja erasektori investeringuid. Avaliku ja erasektori partnerluste, näiteks ühissettevõtte IMI 2 arendamine julgustab tootjaid investeerima tulevaste ravimite väljatöötamiseks vajalikku teadus- ja arendustegevusse ning innovatsiooni. Sellised algatused hoiavad Euroopa meditsiinilise innovatsiooni esirinnas.

4.8. Samamoodi on väga vaja toetada liikmesriikide jõupingutusi üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide kaudu, et koondada avaliku sektori vahendeid valdkondades, kus turg üksinda murrangulist innovatsiooni ei võimalda, näiteks ravimisektoris.

4.9. Tööstuse konkurentsivõimet peab toetama tugev intellektuaalomandi õiguste raamistik, mis hoogustab ja kaitseb innovatsiooni. Ligipääs andmetele on oluline ka tootjatele, eriti VKEdele, keda pandeemia on rängalt tabanud ja keda tuleb julgustada laienema ja kasvama. EL vajab suuandmete analüüsiks ja koostalitlusvõimelise andmetele juurdepääsu taristu loomiseks asjakohast poliitikat.

⁽⁹⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega nähakse ette tehisintellekti käsitlevad ühtlustatud õigusnormid (tehisintellekti käsitlev õigusakt) ja muudetakse teatavaid liidu õigusakte (COM(2021) 206 final).

⁽¹⁰⁾ Teatis „Euroopa andmestrateegia“ (COM(2020) 66 final).

⁽¹¹⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus Euroopa andmehalduse kohta (andmehaldust käsitlev õigusakt) (COM(2020) 767 final).

4.10. VKEd vajavad edenemiseks ja kasvamiseks ka hõlpsat ligipääsu rahastamisele. See tähendab samuti alternatiivseid allikaid lisaks tavalistele pangalaenule, nagu börsivälise kapitali või riskikapitali rahastamisvõimalused. Investeeringutoetuse vahendid peavad olema tõhusalt kooskõlastatud, nii et neid eraldatakse eelkõige tööstuslikele VKEdele. Selles valdkonnas on oluline, et ELi kestliku rahanduse raamistikust tulenevad algatused, sealhulgas taksonoomia rakendamine, pakuksid võimalust Euroopa majandusele, võttes arvesse nii finantsturgude vajadusi kui ka tööstusharu probleeme.

4.11. Euroopa elektrooniliste terviseandmete vahetamise vormingu arendamise eesmärk on võimaldada terviseandmete piiriülest vahetamist, et pakkuda raamistikku edasiseks ühtsete tehniliste kirjelduste väljatöötamiseks, et ELi liikmesriigid saaksid terviseandmeid turvaliselt jagada. Viimase jaoks töötab Euroopa Standardikomitee praegu välja tehnilisi kirjeldusi. Komitee nõuab asjaomaste sidusrühmade suuremat kaasamist ja lõimimist regulatiivmenetlustesse, mis on seotud isikukaitsevahendite ja meditsiiniseadmete ühtlustatud kvaliteedi- ja ohutusstandardite arendamisega.

4.12. Taaste- ja vastupidavusrahastust saab kasutada paljude tervishoiu ökosüsteemi vajaduste katmiseks riiklikesse tervishoiusüsteemidesse investeerimise ja nende reformimise kaudu, tugevdades vastupanuvõimet, valmisolekut kriisideks ja esmatasandi tervishoidu ning suurendades õiglast ja läbipaistvat juurdepääsu teenustele, tegeledes tarneahela haavatavuste ja tervishoiutöötajate digioskuste, telemeditsiini lahenduste, teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga.

4.13. Komitee nõuab sihipäraseid programme Euroopa tervishoiutöötajate koolitamiseks, ümber-, täiend- ja elukestvaks õppeks kooskõlas nende tähendusriikka ametialase ja ühiskondliku rolli, tehnoloogia arengu ja kestlikkuse edendamise uute nõuetega. Selleks et saada kvalifitseeritud töötajad, kes suudaksid tulla toime rohelise kokkuleppega seotud uute katsumustega, on vaja selget koolituspoliitikat, mida juhivad sektori sidusrühmad.

4.14. Komitee on varasemalt märkinud, et „[o]skuste valdkonnas tuleks kavandada kodanikuühiskonna organisatsioone ja sotsiaalpartnereid kaasates uusi meetmeid, et kiirendada haridus- ja koolitussüsteemide kohandamist nii, et need vastaksid nõudlusele uute töökohtade järele“⁽¹²⁾. Tervishoiusektor ei tohi keskenduda ainult tervishoiutöötajatele, vaid tähelepanu tuleb pöörata ka teadlastele, õpetajatele, mitmesugustele otsustajatele, meediatöötajatele, patsientide endile ja neid esindavatele organisatsioonidele.

4.15. Strateegilised riigihanked on tähtsal kohal, et ühendada ELi tööstus, teaduskeskused ning ELi ja kohaliku tasandi reguleerivad asutused, eriti tervishoiusektoris, ja soodustada avaliku ja erasektori koostööd eesmärgiga rahuldada avaliku ja erasektori tervishoiusüsteemide vajadusi ja võimaldada uuendusliku ja taskukohase tervishoiutehnoloogia, sealhulgas roheliste ja digilahenduste ostmist, ning sotsiaalklauslite kasutamist⁽¹³⁾.

4.16. Komitee on juba kutsunud ELi institutsioone ja liikmesriike üles näitama poliitilist tahet viia ellu Euroopa tulevikku toetav tervisepakt,⁽¹⁴⁾ mis kajastab ELi põhiväärtusi.

4.17. Ravimistrateegias välja kuulutatud struktureeritud dialoogi algatus⁽¹⁵⁾ on Euroopa jaoks suure tähtsusega, et teha kindlaks ravimite tarneahelate võimalike haavatavuste ja sõltuvuste põhjused.

4.18. Komitee toetab täielikult tervishoiu Euroopa andmeruumi⁽¹⁶⁾ kasutuselevõttu, pakkumaks vajalikku diagnostiliste vahendite ja raviandmete jagamise taristut, et teha koostööd ja aidata kaasa jõupingutustele kaasinvesteerida tervishoiu järgmise põlvkonna ökosüsteemidesse kõigis väärtusahelate osades.

⁽¹²⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa uus tööstusstrateegia““ (ELT C 364, 28.10.2020, lk 108).

⁽¹³⁾ Sotsiaalne ostmine – juhend sotsiaalsete kaalutluste arvestamiseks riigihankes (teine väljaanne) (ELT C 237, 18.6.2021, lk 1).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse liidu tervisevaldkonna tegevusprogramm ajavahemikuks 2021–2027 (programm „EL tervise heaks“) ja tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 282/2014“ (ELT C 429, 11.12.2020, lk 251).

⁽¹⁵⁾ „Structured dialogue on security of medicines supply“ (Struktureeritud dialoog ravimite varustuskindluse teemal).

⁽¹⁶⁾ Euroopa tervisealiit: komisjon avaldab avaliku konsultatsiooni tervishoiu Euroopa andmeruumi teemal.

4.19. Komitee leiab, et ühtlustatud standardid peaksid hõlmama olulisi tooteohutuse nõudeid ja neid peaksid toetama toodete turuleviimist hõlbustavad vahendid. Euroopa Liit peab vältima toodete ülereguleerimist ja seadma prioriteediks leevendada ülemäärastest õigusaktidest tulenevat halduskoormust, kindlustades samal ajal lihtsa juurdepääsu dokumentidele, usaldusväärse teabe, parimate tavade sujuva jagamise ja tõhusa koostöö.

4.20. Komitee kutsub komisjoni jätkuvalt toetama koostööd ja dialoogi kõigi sidusrühmade vahel, et tugevdada ELi ravimisüsteemi vastupanuvõimet tulevaste kriiside suhtes, tuginedes olemasolevatele mehhanismidele, mis on sätestatud Euroopa ravimistrateegias ⁽¹⁷⁾ ja Euroopa tööstusstrateegias ⁽¹⁸⁾. Samuti kutsub komitee komisjoni üles looma liikmesriikide vahel suuremat koostööd, esitama uusi algatusi erinevate riiklike süsteemide kooskõlastatuse tugevdamiseks (kooskõlas ELi toimimise lepinguga) ⁽¹⁹⁾ ning jätkama tervishoiu tööstusliku ökosüsteemi tugeva, kestliku ja digitaalse ümberkujundamise arendamist.

Brüssel, 29. september 2021

*Tööstuse muutuste nõuandekomisjoni
esimees*

Pietro Francesco DE LOTTO

⁽¹⁷⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX:52020DC0761>

⁽¹⁸⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?qid=1593086905382&uri=CELEX:52020DC0102>

⁽¹⁹⁾ Euroopa Liidu toimimise leping.